

Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος - Λόγος εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα

Joannes Chrysostomus - In sanctum pascha

α'. Εὐκαιρον σήμερον ἅπαντας ἡμᾶς ἀναβοῆσαι τὸ παρὰ τοῦ μακαρίου Δαυῖδ εἰρημένον· Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; Ἴδου γὰρ ἡμῖν παραγέγονεν ἡ ποθεινὴ καὶ σωτήριος ἑορτὴ, ἡ ἀναστάσιμος ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ τῆς εἰρήνης ὑπόθεσις, ἡ τῆς καταλλαγῆς ἀφορμὴ, ἡ τῶν πολέμων ἀναίρεσις, ἡ τοῦ θανάτου κατάλυσις, ἡ τοῦ διαβόλου ἦττα. Σήμερον ἄνθρωποι τοῖς ἀγγέλοις ἀνεμίγησαν, καὶ οἱ σῶμα περικείμενοι μετὰ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων λοιπὸν τὰς ὑμνωδίας ἀναφέρουσι. Σήμερον καταλύεται τοῦ διαβόλου ἡ τυραννίς· σήμερον τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου ἐλύθη, τοῦ ἄδου τὸ νίκος ἠφάνισται· σήμερον εὐκαιρον πάλιν εἰπεῖν τὴν προφητικὴν ἐκείνην φωνήν· Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ἄδη, τὸ νίκος; Σήμερον τὰς χαλκᾶς πύλας συνέθλασεν ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς, καὶ αὐτὸ τοῦ θανάτου τὸ πρόσωπον ἠφάνισε.

Τί δὲ λέγω τὸ πρόσωπον; Αὐτοῦ τὴν προσηγορίαν μετέβαλεν· οὐκ ἔτι γὰρ θάνατος λέγεται, ἀλλὰ κοίμησις καὶ ὕπνος· πρὸ μὲν γὰρ τῆς Χριστοῦ παρουσίας, καὶ τῆς τοῦ σταυροῦ οἰκονομίας, καὶ αὐτὸ τοῦ θανάτου τὸ ὄνομα φοβερόν ἐτύχανε. Καὶ γὰρ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος γενόμενος ἀντὶ μεγάλου ἐπιτιμίου τοῦτο κατεδικάζετο ἀκούων· Ἦ. δ' ἂν ἡμέρα φαγῆ, θανάτῳ ἀποθανῆ. Καὶ ὁ μακάριος δὲ Ἰώβ τούτῳ τῷ ὀνόματι αὐτὸν προσηγόρευσε, λέγων· Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις. Καὶ ὁ προφήτης Δαυῖδ ἔλεγε· Θάνατος ἀμαρτωλῶν πονηρός. Οὐ μόνον δὲ θάνατος ἐκαλεῖτο ἡ διάλυσις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ἄδης. Ἄκουε γὰρ τοῦ μὲν πατριάρχου Ἰακώβ λέγοντος· Κατάξτε τὸ γηράς μου μετὰ λύπης εἰς ἄδου· τοῦ δὲ προφήτου πάλιν· Ἐχάνεν ὁ ἄδης τὸ στόμα αὐτοῦ· καὶ πάλιν ἑτέρου προφήτου λέγοντος· Ῥύσεται με ἐξ ἄδου κατωτάτου· καὶ πολλαχοῦ εὐρήσεις ἐπὶ τῆς Παλαιᾶς θάνατον καὶ ἄδην καλουμένην τὴν ἐντεῦθεν μετὰστασιν. Ἐπειδὴ δὲ Χριστὸς ὁ

1. εἶναι κατάλληλη στιγμή σήμερον ἡ ἀναφωνήσουμε ὅλοι ἐμεῖς ἐκεῖνο ποῦ εἶπε ὁ μακάριος Δαυῖδ· «Ποιὸς μπορεῖ νὰ διηγηθεῖ τὴ δύναμη τοῦ Κυρίου, νὰ ἐξυμνήσει ὅλες τὶς δόξες του;» (Ψαλμ. 105, 2). Νὰ λοιπὸν ἔφθασε ἡ ποθητὴ γὰρ μᾶς καὶ σωτήρια ἑορτὴ, ἡ ἀναστάσιμος ἡμέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ προϋπόθεσις τῆς εἰρήνης, ἡ ἀφορμὴ τῆς συμφιλίωσης, ἡ ἐξαφάνισις τῶν πολέμων, ἡ κατάργησις τοῦ θανάτου, ἡ ἦττα τοῦ διαβόλου. Σήμερον οἱ ἄνθρωποι ἀναμείχθησαν μὲ τοὺς ἀγγέλους καὶ αὐτοὶ ποῦ ἔχουν σῶμα προσφέρουν τὴ δοξολογία τους μαζὶ μὲ τὶς ἀσώματες δυνάμεις. Σήμερον καταργεῖται ἡ ἐξουσία τοῦ διαβόλου, σήμερον λύθησαν τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου, ἐξαφανίσθηκε ἡ νίκη τοῦ ἄδου. Σήμερον εἶναι εὐκαιρία νὰ ποῦμε τὰ προφητικὰ ἐκεῖνα λόγια· «Ποῦ εἶναι, θάνατε, τὸ κέντρί σου; ποῦ εἶναι, ἄδη, ἡ νίκη σου;» (Α΄ Κορ. 15, 55). Σήμερον ὁ Κύριός μας ὁ Χριστὸς συνέτριψε τὶς χάλκινες πύλες καὶ ἐξαφάνισε τὸν ἴδιο τὸ θάνατο.

Καὶ γιὰτί λέγω τὸν ἴδιο τὸ θάνατο; Ἀλλάξε τὸ ὄνομα του, γιὰτί δὲ λέγεται πιά θάνατος, ἀλλὰ κοίμησις καὶ ὕπνος. Γιὰτί πρὶν ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴ φροντίδα του γιὰ τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴ σταύρωσή Του, ἦταν φοβερό καὶ τὸ ἴδιο τὸ ὄνομα τοῦ θανάτου. Γιὰτί ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἀφοῦ δημιουργήθηκε, καταδικαζόταν ν' ἀκούει αὐτό, σὰν μιὰ κάποια μεγάλη τιμωρία· «Τὴν ἡμέρα ποῦ θὰ φάγεις, θὰ πεθάνεις ὅπωςδὴποτε» (Γεν. 2, 17). Καὶ ὁ μακάριος Ἰώβ μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸν ὀνόμασε, λέγοντας· «Ὁ θάνατος εἶναι ἀνάπαυσις στὸν ἄνθρωπο» (Ἰώβ 3, 23). Καὶ ὁ προφήτης Δαυῖδ ἔλεγε· «Ὁ θάνατος τῶν ἀμαρτωλῶν εἶναι κακός» (Ψαλμ. 33, 22). Καὶ ὀνομαζόταν ὄχι μόνον θάνατος ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ ἄδης. Ἄκουσε λοιπὸν τὸν πατριάρχη Ἰακώβ ποῦ λέγει· «Θὰ κατεβάσετε τὰ γηρατεῖά μου μὲ λύπη στὸν ἄδη» (Γεν. 42, 38). Ἄκουσε πάλιν τὸν προφήτη· «Ἄνοιξε πολὺ τὸ στόμα του ὁ ἄδης» (Ἠσ. 5, 14). Καὶ ἄκουσε πάλιν ἄλλον προφήτη ποῦ λέγει· «Θὰ μὲ σώσει ἀπὸ τὸν κατώτατο ἄδη» (Ψαλμ. 85 13). Καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης θὰ βρεῖς νὰ ὀνομάζεται θάνατος καὶ ἄδης ἡ ἀναχώρησις ἀπὸ

Θεός ἡμῶν θυσία προσηνέχθη, καὶ τὰ τῆς ἀναστάσεως προεχώρησε, περιῆρε δὲ τὰς προσηγορίας αὐτὰς ὁ φιλόανθρωπος Δεσπότης, καὶ καινὴν καὶ ξένην πολιτείαν εἰς τὸν βίον εἰσήγαγε τὸν ἡμέτερον· ἀντὶ γὰρ θανάτου λοιπὸν κοίμησις καὶ ὕπνος λέγεται ἢ ἐντεῦθεν μετάστασις.

Καὶ πόθεν τοῦτο δῆλον; Ἄκουε αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται, ἀλλὰ πορεύομαι ἐξυπνίσει αὐτόν. Ὡσπερ γὰρ ἡμῖν εὐκολὸν τὸν καθεύδοντα διυπνίσει καὶ διεγείρει, οὕτω καὶ τῷ κοινῷ πάντων ἡμῶν Δεσπότη τὸ ἀναστήσει. Καὶ ἐπειδὴ καινὸν ἦν καὶ ξένον τὸ παρ' αὐτοῦ εἰρημένον, οὐδὲ οἱ μαθηταὶ συνῆκαν τὸ λεχθὲν, μέχρις ὅτου συγκαταβαίνων αὐτῶν τῆ ἀσθενείᾳ, φανερώτερον αὐτὸ εἶρηκε. Καὶ ὁ τῆς οἰκουμένης δὲ διδάσκαλος ὁ μακάριος Παῦλος, γράφων Θεσσαλονικεῦσί φησιν· Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπησθε, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Ἄρα οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ, ἀπώλοντο. Καὶ πάλιν· Ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας. Καὶ ἐτέρωθι πάλιν· Εἰ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας ἄξει σὺν αὐτῷ.

β'. Εἶδες πανταχοῦ λοιπὸν κοίμησιν καὶ ὕπνον τὸν θάνατον καλούμενον; καὶ τὸν πρὸ τούτου φοβερόν ἔχοντα τὸ πρόσωπον, νῦν εὐκαταφρόνητον μετὰ τὴν ἀνάστασιν γινόμενον; Εἶδες λαμπρόν τῆς ἀναστάσεως τὸ τρόπαιον; Διὰ ταύτην ἡμῖν τὰ μυρία ἀγαθὰ εἰσηνήνκεται διὰ ταύτην ἢ τῶν δαιμόνων ἀπάτη κατελύθη· διὰ ταύτην καταγελῶμεν θανάτου· διὰ ταύτην ὑπερορῶμεν τῆς παρούσης ζωῆς· διὰ ταύτην πρὸς τὴν τῶν μελλόντων ἐπιθυμίαν ἐπειγόμεθα· διὰ ταύτην, σῶμα περικείμενοι, οὐδὲν ἔλαττον τῶν ἀσωμάτων ἔχομεν, ἐὰν βουλώμεθα. Σήμερον ἡμῶν τὰ λαμπρὰ νικητήρια γέγονε· σήμερον ἡμῶν ὁ Δεσπότης τὸ κατὰ τοῦ θανάτου τρόπαιον στήσας, καὶ τοῦ διαβόλου τὴν τυραννίδα καταλύσας, τὴν διὰ τῆς ἀναστάσεως ὁδὸν εἰς σωτηρίαν ἐχαρίσατο. Πάντες τοίνυν χαίρωμεν, σκιρτῶμεν, ἀγαλλώμεθα. Εἰ γὰρ καὶ ὁ Δεσπότης ἡμῶν ἐνίκησε καὶ τὸ τρόπαιον ἔστησεν, ἀλλὰ κοινῇ

τὴν παρούσα ζωὴ. Ἀφ' ὅτου ὁμοῦς ὁ Χριστός, ὁ Θεός μας, προσφέρθηκε θυσία καὶ ἀναστήθηκε, ἔβγαλε ἀπὸ τῆς μέσης καὶ αὐτὲς τὶς ὀνομασίες ὁ φιλόανθρωπος Κύριος καὶ ἔφερε καινούρια καὶ παράξενη συμπεριφορὰ στὴ ζωὴ μας. Γιατὶ ἀντὶ τοῦ θανάτου λέγεται στὸ ἐξῆς κοίμησις καὶ ὕπνος ἢ ἀναχώρησις ἀπὸ τὴν παρούσα ζωὴ.

Καὶ ἀπὸ ποῦ εἶναι φανερὸ αὐτό; Ἄκουσε τὸν ἴδιο τὸ Χριστὸ πού λέγει· «Ὁ φίλος μας Λάζαρος ἔχει κοιμηθεῖ, ὁμοῦς πηγαίνω νὰ τὸν ξυπνήσω» (Ιω. 11, 11). Ὡσπερ λοιπὸν εἶναι εὐκολο σ' ἐμᾶς νὰ ξυπνήσουμε καὶ νὰ σηκώσουμε ἐπάνω ἐκεῖνον πού κοιμᾶται, ἔτσι καὶ στὸν Κύριο ὅλων μας εἶναι εὐκολο τὸ νὰ ἀναστήσει νεκρό. Καὶ ἐπειδὴ ἦταν καινούρια καὶ παράξενα τὰ λόγια του, οὐτε οἱ μαθητὲς τὰ κατάλαβαν, ὥσπου συγκαταβαίνοντας στὴν ἀδυναμία τους τὰ εἶπε πιὸ καθαρά. Καὶ ὁ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης, ὁ μακάριος Παῦλος, γράφοντας στοὺς Θεσσαλονικεῖς, λέγει· «Δὲ θέλω νὰ ἔχετε ἀγνοία γιὰ ἐκείνους πού ἔχουν κοιμηθεῖ, γιὰ νὰ μὴ λυπᾶστε, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι πού δὲν ἔχουν ἐλπίδα» (Α' Θεσ. 4, 13). Καὶ ἀλλοῦ πάλι· «Συνεπῶς καὶ ἐκεῖνοι πού κοιμήθηκαν μετὰ τὴν πίστη στὸ Χριστό, χάθηκαν» (Α' Κορ. 15, 18). Καὶ πάλι· «Ἐμεῖς οἱ ζωντανοί, πού ἀπομείναμε στὴ ζωὴ, δὲ θὰ προφθάσουμε ἐκείνους πού κοιμήθηκαν» (Α' Θεσ. 4, 15). Καὶ ἀλλοῦ πάλι λέγει· «Γιατὶ ἂν πιστεύουμε καὶ ὅτι ὁ Ἰησοῦς πέθανε καὶ ἀναστήθηκε, ἔτσι πρέπει νὰ πιστεύουμε ὅτι ὁ Θεὸς θὰ φέρει μαζί του ἐκείνους πού κοιμήθηκαν» (Α' Θεσ. 4, 14).

2. Εἶδες ὅτι παντοῦ ἀπὸ τότε ὁ θάνατος ὀνομάζεται κοίμησις καὶ ὕπνος; καὶ ὅτι ἐκεῖνος πού πρὶν εἶχε φοβερὸ ὄνομα, τώρα γίνεται εὐκαταφρόνητος μετὰ τὴν ἀνάστασις; Εἶδες ὅτι εἶναι λαμπρὸ τὸ τρόπαιον τῆς ἀνάστασης; Μὲ αὐτὴν ἔχουν ἔρθει σ' ἐμᾶς τὰ ἄπειρα ἀγαθὰ, μὲ αὐτὴν διαλύθηκε ἡ ἀπάτη τῶν δαιμόνων, μὲ αὐτὴν περιγελοῦμε τὸ θάνατο. Μὲ τὴν ἀνάστασις περιφρονοῦμε τὴν παρούσα ζωὴ, μὲ αὐτὴν ἐπιθυμοῦμε σφοδρὰ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ. Μὲ αὐτὴν, ἐνῶ ἔχομε σῶμα, δὲν ἔχομε τίποτε λιγότερο ἀπὸ τὶς ἀσώματες δυνάμεις, ἐὰν θέλουμε.* Σήμερα ἔγινε ἡ λαμπρὴ μας νίκη. Σήμερα ὁ Κύριός μας, ἀφοῦ ἔστησε τὸ τρόπαιον τῆς νίκης του ἐναντίον τοῦ θανάτου καὶ διέλυσε τὴν ἐξουσία τοῦ διαβόλου, μᾶς χάρισε μὲ τὴν ἀνάστασιν του τὸ δρόμο γιὰ τὴ σωτηρία μας. Ἄς χαίρομαστε λοιπὸν ὅλοι, ἄς χορεύουμε, ἄς εὐφραϊνόμαστε. Γιατὶ, ἂν καὶ ὁ Κύριός μας νίκησε καὶ ἔστησε τὸ τρόπαιον, εἶναι δικὴ μας ὁμοῦς ἡ

καὶ ἡμῶν ἢ εὐφροσύνη καὶ ἡ χαρὰ. Διὰ γὰρ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν πάντα εἰργάσατο· καὶ δι' ὧν ἡμᾶς κατεπάλαισεν ὁ διάβολος, διὰ τούτων αὐτοῦ περιεγένετο ὁ Χριστός.

Αὐτὰ τὰ ὄπλα ἔλαβε, καὶ τούτοις αὐτὸν κατηγωνίσαστο· καὶ πῶς, ἄκουε. Παρθένος καὶ ξύλον καὶ θάνατος τῆς ἡμετέρας ἥττης γέγονε τὰ σύμβολα. Καὶ γὰρ παρθένος ἦν ἡ Εὐὰ· οὐδέπω γὰρ ἄνδρα ἐγένωσκεν, ὅτε τὴν ἀγάπην ὑπέμεινε· ξύλον ἦν τὸ δένδρον· θάνατος τὸ ἐπιτίμιον τὸ κατὰ τοῦ Ἀδάμ. Εἶδες πῶς παρθένος καὶ ξύλον καὶ θάνατος γέγονεν ἡμῶν τῆς ἥττης τὰ σύμβολα; Ὅρα τοίνυν πῶς καὶ τῆς νίκης αὐτὰ πάλιν γέγονε παραίτια. Ἀντὶ τῆς Εὐας ἢ Μαρία· ἀντὶ τοῦ ξύλου τοῦ εἰδέναί γινωσκτὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ· ἀντὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀδάμ, ὁ Δεσποτικὸς θάνατος. Εἶδες δι' ὧν ἐνίκησε, διὰ τούτων αὐτὸν ἠττώμενον; Περὶ τὸ δένδρον κατηγωνίσαστο τὸν Ἀδὰμ ὁ διάβολος· περὶ τὸν σταυρὸν κατεπάλαισε τὸν διάβολον ὁ Χριστός. Κάκεινο μὲν τὸ ξύλον εἰς ἄδην ἔπεμπε, τοῦτο δὲ τὸ ξύλον, τὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ τοὺς ἀπελθόντας ἐκ τοῦ ἄδου πάλιν ἀνεκαλεῖτο· κάκεινο μὲν καθάπερ αἰχμάλωτον καὶ γυμνὸν ἔκρυπτε τὸν ἠττηθέντα, τοῦτο δὲ τὸν νικητὴν γυμνὸν προσηλωμένον ἐφ' ὑψηλοῦ πᾶσιν ἐδείκνυ. Καὶ θάνατος ὁ μὲν καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν κατέκρινεν· ὁ δὲ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀνέστησεν ἀληθῶς. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ἀκουστάς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; Ἀπὸ θανάτου γεγόναμεν ἀθάνατοι, ἀπὸ πτώσεως ἀνέστημεν, ἀπὸ ἠττήματος κατέστημεν νικηταί.

γ'. Ταῦτα τοῦ σταυροῦ τὰ κατορθώματα, ταῦτα τῆς ἀναστάσεως μεγίστη ἀπόδειξις. Σήμερον ἄγγελοι σκιρτῶσι, καὶ πάσαι αἱ οὐράναι δυνάμεις ἀγάλλονται, συνηδόμεναι ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κοινοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Εἰ γὰρ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῶ καὶ ἐπὶ γῆς, πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῆς οἰκουμένης. Σήμερον τὴν ἀνθρωπίαν φύσιν, τῆς τοῦ διαβόλου τυραννίδος ἐλευθερώσας, πρὸς τὴν προτέραν εὐγένειαν ἐπανήγαγεν. Ὅταν γὰρ ἴδω τὴν ἀπαρχὴν τὴν ἐμὴν οὕτω τοῦ θανάτου περιγεγεννημένην, οὐκ ἔτι δέδοικα, οὐκ ἔτι φρίττω τὸν πόλεμον· οὐδὲ πρὸς τὴν ἀσθένειαν ὀρῶ τὴν ἐμαυτοῦ, ἀλλ' ἐννοῶ τοῦ μέλλοντός

εὐφροσύνη καὶ ἡ χαρὰ. Γιατί ὅλα τὰ ἔκαμε γιὰ τὴν δική μας σωτηρία, καὶ με' ἐκεῖνα τὰ μέσα ποὺ μᾶς πολέμησε ὁ διάβολος, με' τὰ ἴδια τὸν νίκησε ὁ Χριστός.

Τὰ ἴδια τὰ ὄπλα πῆρε ὁ Χριστός, καὶ με' αὐτὰ τὸν νίκησε. Καὶ ἄκουσε με' ποιοῦ τρόπο. Ἡ παρθένος καὶ τὸ ξύλο καὶ ὁ θάνατος ἦταν τὰ σύμβολα τῆς ἥττας μας. Καὶ πράγματι ἡ Εὐὰ ἦταν παρθένος, ἀφοῦ δὲ γινώριζε ἀκόμη ἄνδρα, ὅταν ἐξαπατήθηκε. Ξύλο ἦταν τὸ δένδρον, θάνατος ἡ τιμωρία στὸν Ἀδὰμ. Εἶδες πῶς τὰ σύμβολα τῆς ἥττας μας ἦταν παρθένος καὶ ξύλο καὶ θάνατος; Πρόσεχε λοιπὸν πῶς αὐτὰ ἐγίναν πάλιν τὰ σύνεργα τῆς νίκης μας. Στὴ θέση τῆς Εὐας εἶναι ἡ Μαρία. Στὴ θέση τοῦ ξύλου γιὰ τὴ γνώση τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, εἶναι τὸ ξύλο τοῦ σταυροῦ. Στὴ θέση τοῦ θανάτου τοῦ Ἀδάμ, εἶναι ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου. Εἶδες ὅτι μ' αὐτὰ ποὺ μας νίκησε, με' τὰ ἴδια νικῆθηκε; Κοντὰ στὸ δένδρον νίκησε τὸν Ἀδὰμ ὁ διάβολος. Κοντὰ στὸ σταυρὸ νίκησε τὸν διάβολο ὁ Χριστός. Καὶ τὸ ξύλο ἐκεῖνο ἔστειλε στὸν ἄδη, τὸ ξύλο ὅμως αὐτό, δηλαδὴ τὸ ξύλο τοῦ σταυροῦ, ξανάφερε πάλιν ἀπὸ τὸν ἄδη καὶ αὐτοὺς ποὺ πέθαναν. Καὶ ἐκεῖνο ἔκρυβε τὸν νικημένο σὰν αἰχμάλωτο καὶ γυμνὸ, αὐτὸ ὅμως ἔδειχνε σ' ὅλους τὸν νικητὴ γυμνὸ, καρφωμένο στὰ ψηλά. Καὶ ὁ θάνατος τοῦ Ἀδάμ καταδίκασε καὶ αὐτοὺς ποὺ ἔζησαν ὕστερα ἀπὸ αὐτόν, ὁ θάνατος ὅμως τοῦ Χριστοῦ ἀνάστησε πραγματικὰ καὶ αὐτοὺς ποὺ ἔζησαν πρὶν ἀπὸ αὐτόν. «Ποιὸς μπορεῖ νὰ διηγηθεῖ τὴ δύναμη τοῦ Κυρίου, νὰ ἐξυμνήσει ὅλες τὶς δόξες του;». Ἀπὸ θνητοὶ ἔχουμε γίνει ἀθάνατοι, ἀπὸ νεκροὶ ἀναστηθήκαμε, ἀπὸ νικημένοι γίναμε νικητές.

3. Αὐτὰ εἶναι τὰ κατορθώματα τοῦ σταυροῦ, αὐτὰ ἀποτελοῦν τὴν πιὸ μεγάλη ἀπόδειξη τῆς ἀνάστασης. Σήμερα χορεύουν οἱ ἄγγελοι καὶ ἀγάλλονται ὅλες οἱ οὐράνιες δυνάμεις, ἐπειδὴ χαίρονται γιὰ τὴ σωτηρία ὅλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Γιατί, ἂν γίνεταί χαρὰ στὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ, ὅταν μετανοεῖ ἓνας ἁμαρτωλός, πολὺ περισσότερο θὰ γίνεταί γιὰ τὴ σωτηρία ὅλης τῆς οἰκουμένης. Σήμερα ἀφοῦ ἐλευθέρωσε τὸ ἀνθρώπινο γένος ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ διαβόλου, τὸ ξανάφερε στὴν προηγούμενη τιμητικὴ του θέση. Ὅταν λοιπὸν δῶ ὅτι ἡ ἐκλεκτὴ προσφορὰ μας νίκησε τόσο πολὺ τὸ θάνατο, δὲ φοβοῦμαι πιά, δὲν τρέμω πιά τὸν πόλεμο. Οὔτε βλέπω στὴν ἀδυναμία μου, ἀλλὰ προσέχω στὴν ἀνέκφραστη δύναμη ἐκεῖνου ποὺ πρόκειται νὰ γίνει σύμμαχός μου.

μοι συμμαχεῖν τὴν ἄφατον δύναμιν. Ὁ γὰρ τῆς τοῦ θανάτου τυραννίδος περιγενόμενος, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν ἀφελόμενος, τί λοιπὸν οὐκ ἐργάσεται περὶ τὸ ὁμογενές, καὶ οὐ τὴν μορφὴν ἀναλαβεῖν διὰ πολλὴν φιλανθρωπίαν κατηξίωσε, καὶ διὰ ταύτης τὴν πρὸς τὸν διάβολον πάλιν ποιήσασθαι; Σήμερον χαρὰ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης καὶ εὐφροσύνη πνευματικῆ. Σήμερον καὶ τῶν ἀγγέλων ὁ δῆμος καὶ πασῶν τῶν ἄνω δυνάμεων ὁ χορὸς διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀγάλλονται.

Ἐννόησον τοίνυν, ἀγαπητὲ, χαρᾶς μέγεθος, ὅτι καὶ αἱ ἄνω δυνάμεις ἡμῖν συνεορτάζουσι· συγχαίρουσι γὰρ τοῖς ἡμετέροις ἀγαθοῖς. Καὶ γὰρ εἰ καὶ ἡμετέρα ἢ χάρις ἢ παρὰ τοῦ Δεσπότη, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ἡ ἡδονή. Διὰ τοῦτο οὐκ ἐπαισχύνονται ἡμῖν συνεορτάσαι. Καὶ τί λέγω, ὅτι οἱ σύνδουλοι ἡμῖν οὐκ ἐπαισχύνονται συνεορτάσαι; Αὐτὸς ὁ Δεσπότης αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν οὐκ ἐπαισχύνεται ἡμῖν συνεορτάσαι. Τί δὲ εἶπον, οὐκ ἐπαισχύνεται; Καὶ ἐπιθυμῶ συνεορτάσαι ἡμῖν. Πόθεν τοῦτο δῆλον; Ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος· Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ Πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν· εἰ δὲ τὸ Πάσχα ἐπεθύμησε φαγεῖν, καὶ συνεορτάσαι δηλονότι. Ὅταν οὖν ἴδῃς μὴ μόνον ἀγγέλους καὶ πάντων τῶν οὐρανίων δυνάμεων τὸν δῆμον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Δεσπότην τῶν ἀγγέλων ἡμῖν συνεορτάζοντα, τί σοι λείπεται λοιπὸν εἰς εὐφροσύνης λόγον; Μηδεὶς τοίνυν ἔστω κατηφῆς σήμερον διὰ τὴν πενίαν· ἑορτὴ γὰρ ἔστι πνευματικῆ.

Μηδεὶς πλούσιος ἐπαιρέσθω διὰ τὸν πλοῦτον· οὐδὲ γὰρ ἀπὸ τῶν χρημάτων εἰσενεγκεῖν εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην δύναται. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἕξωθεν ἑορτῶν, τῶν βιωτικῶν λέγω, ἔνθα πολλὴ ἢ φαντασία καὶ τῆς ἕξωθεν περιβολῆς, καὶ τῆς ἐν τῇ τραπέζῃ πολυτελείας, εἰκότως ἐκεῖ ὁ μὲν πέννης ἐν ἀθυμίᾳ καὶ κατηφείᾳ ἔσται, ὁ δὲ πλούσιος ἐν ἡδονῇ καὶ φαιδρότητι. Τί δήποτε; Ὅτι ὁ μὲν λαμπρὰν ἑσθῆτα περιβάλλεται, καὶ πλουσιωτέραν παρατίθεται τὴν τράπεζαν· ὁ δὲ πέννης ὑπὸ τῆς πενίας κωλύεται τὴν αὐτὴν φιλοτιμίαν ἐπιδειξασθαι. Ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλὰ πᾶσα αὕτη ἢ ἄνωμαλία ἐκποδῶν, μία δὲ τράπεζα καὶ πλουσίῳ καὶ πέννητι, καὶ δούλῳ καὶ ἐλευθέρῳ. Κἂν πλούσιος ἦς, οὐδὲν πλεονάζεις τοῦ

Γιατὶ ἐκεῖνος ποῦ νίκησε τὴν ἐξουσία τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἀφαίρεσε ὅλη του τὴ δύναμη, τὶ δὲ θὰ κάμνει στὸ ἕξις γιὰ τὸ γένος ποῦ εἶναι ὁμοῖό του, τὴ μορφὴ τοῦ ὁποῖου ἀπὸ τῆ μεγάλης του φιλανθρωπία θεώρησε ἄξιο νὰ πάρει, καὶ μ' αὐτὴν νὰ παλέψει μὲ τὸ διάβολο; Σήμερα παντοῦ στὴν οἰκουμένη ἐπικρατεῖ χαρὰ καὶ πνευματικὴ εὐφροσύνη. Σήμερα ὅλοι οἱ ἄγγελοι καὶ ὅλες οἱ οὐράνιες δυνάμεις ἀγάλλονται γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

Σκέψου λοιπὸν, ἀγαπητὲ μου, πόσο μεγάλη εἶναι ἡ χαρὰ, ἀφοῦ καὶ οἱ οὐράνιες δυνάμεις ἑορτάζουν μαζί μας, γιατί χαίρονται μαζί μας γιὰ τὰ δικά μας ἀγαθὰ. Γιατὶ ἂν καὶ εἶναι δική μας ἡ χάρις ποῦ ἔδωσε ὁ Κύριος, εἶναι ὅμως καὶ δική τους ἡ εὐχαρίστηση. Γι' αὐτὸ δὲν ντρέπονται νὰ ἑορτάσουν μαζί μας. Καὶ γιατί λέγω, ὅτι οἱ σύνδουλοί μας δὲν ντρέπονται νὰ ἑορτάσουν μαζί μας; Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ποῦ εἶναι δικός τους καὶ δικός μας, δὲν ντρέπεται νὰ ἑορτάσει μαζί μας. Καὶ γιατί εἶπα, δὲν ντρέπεται; Αὐτὸς μάλιστα ἐπιθυμῶ νὰ ἑορτάσει μαζί μας. Ἀπὸ ποῦ εἶναι φανερὸ αὐτό; Ἄκουσε τὸν ἴδιο ποῦ λέγει· «Ἐπιθύμησα πολὺ νὰ φάγω αὐτὸ τὸ Πάσχα μαζί σας» (Λουκ. 22, 15). Ἐάν ὅμως ἐπιθύμησε νὰ φάγει τὸ Πάσχα, εἶναι φανερὸ ὅτι ἐπιθυμῶ καὶ νὰ ἑορτάσει μαζί μας. Ὅταν λοιπὸν βλέπεις ὅτι ὄχι μόνον οἱ ἄγγελοι καὶ ὅλες οἱ οὐράνιες δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος τῶν ἀγγέλων ἑορτάζει μαζί μας, τί σοῦ λείπει πιά γιὰ νὰ χαίρεσαι πολὺ; Κανένας λοιπὸν ἂς μὴν εἶναι θλιμμένος σήμερα ἐξ αἰτίας τῆς φτώχειας του, γιατί σήμερα εἶναι ἑορτὴ πνευματικῆ.

Ἄς μὴν ὑπερηφανεύεται κανένας πλούσιος γιὰ τὸν πλοῦτο του, γιατί δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρει τίποτε στὴν ἑορτὴ αὐτὴ ἀπὸ τὰ χρήματά του. Στὶς ἑορτὲς βέβαια ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἐννοῶ τὶς κοσμικὲς, ὅπου γίνεται μεγάλη ἐπίδειξη καὶ τῆς ἑξωτερικῆς περιβολῆς καὶ τῆς πολυτελείας στὰ τραπέζια, δικαιολογημένα ἐκεῖ θὰ εἶναι ὁ φτωχὸς στενοχωρημένος καὶ θλιμμένος, καὶ ὁ πλούσιος χαρούμενος καὶ εὐχαριστημένος. Γιατὶ ὅμως; Γιατὶ ὁ πλούσιος φορᾷ λαμπρὰ ροῦχα καὶ προσφέρει πλουσιότερο τραπέζι, ὁ φτωχὸς ὅμως ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴ φτώχεια του νὰ δείξει τὴν ἴδια γενναιοδωρία. Ἐδῶ ὅμως δὲ συμβαίνει τίποτε τέτοιο, ἀλλὰ λείπει κάθε τέτοια διάκριση καὶ ὑπάρχει ἓνα τραπέζι καὶ γιὰ τὸν πλούσιο καὶ γιὰ τὸ φτωχό, καὶ γιὰ τὸ δούλο καὶ γιὰ τὸν ἐλεύθερο. Καὶ ἂν εἶσαι πλούσιος, δὲν ἔχεις τίποτε

πένητος· κἄν πένης ἦς, οὐδὲν ἔλαττον ἔξεις τοῦ πλουσίου, οὐδὲ διὰ τὴν πενίαν ἔλαττοῦται σου τὰ τῆς εὐωχίας τῆς πνευματικῆς· θεία γάρ ἐστιν ἡ χάρις, καὶ οὐκ εἶδε προσώπων διαφορὰν. Καὶ τί λέγω, πλουσίω καὶ πένητι ἡ αὐτὴ τράπεζα πρόκειται; Καὶ αὐτῶ τῶ τοῦ διάδημα περικειμένω, καὶ τὴν ἀλουργίδα ἔχοντι, τῶ τὴν ἐξουσίαν τῆς οἰκουμένης ἀνηρημένω, καὶ τῶ πτωχῶ τῶ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθημένω, μία τράπεζα πρόκειται.

Τοιαῦτα γὰρ τὰ δῶρα τὰ πνευματικά· οὐ τοῖς ἀξιωμασι διαιεῖ τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει καὶ τῇ γνώμῃ. Μετὰ τῆς αὐτῆς παρόρησίας καὶ τιμῆς καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πτωχὸς πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν καὶ κοινωνίαν τῶν θείων τούτων μυστηρίων ὁρμῶσι. Καὶ τί λέγω, μετὰ τῆς αὐτῆς τιμῆς; Πολλάκις ὁ πένης μετὰ πλείονος τῆς παρόρησίας. Τί δήποτε; Ὅτι ὁ μὲν βασιλεὺς κυκλούμενος πραγμάτων φροντίσι, καὶ ὑπὸ πολλῶν περιστάσεων περιστοιχιζόμενος, ὥσπερ ἐν πελάγει τυγχάνων, οὕτω πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ἐπαλλήλων κυμάτων περιρῶντίζεται, καὶ πολλὰ προστρίβεται τὰ ἀμαρτήματα· ὁ δὲ πένης, πάντων τούτων ἀπηλλαγμένος, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀναγκαίας μόνης φροντίζων τροφῆς, καὶ τὸν ἀπράγμονα καὶ ἡσύχιον βίον μετιῶν, ὥσπερ ἐν λιμένι καὶ γαλήνῃ καθήμενος, μετὰ πολλῆς τῆς εὐλαβείας τῇ τραπέζῃ πρόσσει.

δ'. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρων πολλῶν ἀθυμίας διάφοροι τίκτονται τοῖς περὶ τὰς βιωτικὰς ἐορτὰς ἡσυχολημένοις. Πάλιν γὰρ ἐκεῖ μὲν πένης ἐν κατηφείᾳ, ὁ δὲ πλούσιος ἐν φαιδρότητι, οὐ διὰ τὴν τράπεζαν μόνην, καὶ τὴν πολυτέλειαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἱμάτια τὰ φαιδρὰ, καὶ τῆς ἐσθῆτος τὴν φαντασίαν. Ὅπερ γοῦν ἐπὶ τῆς τραπέζης πάσχουσι, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἱματίων ὑπομένουσιν. Ὅταν οὖν ἴδῃ τὸν πλούσιον ὁ πένης πολυτελεστέραν περιβεβλημένον στολὴν, ἐπλήγη τῇ ὀδύνῃ, ἐταλάνισεν ἑαυτὸν, μυρία ἐπηράσατο. Ἐνταῦθα δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἀθυμία ἀνήρηται· ἐν γὰρ ἅπασιν ἐστιν ἱμάτιον τὸ ἔνδυμα τὸ σωτήριον· καὶ βοᾷ Παῦλος λέγων· Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσαθε.

Μὴ τοίνυν καταισχύνωμεν τὴν τοιαύτην ἐορτὴν, παρακαλῶ, ἀλλὰ ἄξιον φρόνημα τῶν

περισσότερο ἀπὸ τὸ φτωχό. Καὶ ἂν εἶσαι φτωχός, δὲν ἔχεις τίποτε λιγότερο ἀπὸ τὸν πλούσιον, οὔτε θὰ ἔλαττωθῇ ἡ πνευματικὴ σου εὐωχία ἐξ αἰτίας τῆς φτώχειας σου. Γιατὶ ἡ χάρις εἶναι τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ξεχωρίζει τὰ πρόσωπα. Καὶ γιατί λέγω, ὅτι τὸ ἴδιο τραπέζι βρίσκεται μπροστὰ στὸν πλούσιον καὶ στὸ φτωχό; Καὶ σ' αὐτὸν ποῦ ἔχει τὸ βασιλικὸ στέμμα καὶ φορᾷ τὴ βασιλικὴ πορφύρα, ποῦ ἔχει ἀναλάβει τὴν ἐξουσία τῆς οἰκουμένης, καὶ στὸ φτωχό ποῦ κάθεται γιὰ ἐλεημοσύνη, ὑπάρχει τὸ ἴδιο τραπέζι.

Τέτοια λοιπὸν εἶναι τὰ πνευματικὰ δῶρα. Δὲ διαιοῦν τὴν κοινωνία ἀνάλογα μὲ τὴ διάθεση καὶ τὶς σκέψεις τοῦ καθενός. Μὲ τὸ ἴδιο θάρρος καὶ τὴν ἴδια τιμὴ ὁρμῶν καὶ ὁ βασιλιάς καὶ ὁ φτωχός γιὰ ν' ἀπολαύσουν καὶ νὰ κοινωνήσουν τὰ θεῖα αὐτὰ μυστήρια. Καὶ γιατί λέγω, μὲ τὴν ἴδια τιμὴ; Πολλὲς φορὲς ὁ φτωχός ἔρχεται μὲ περισσότερο θάρρος. Γιατὶ λοιπὸν γίνεται αὐτό; Γιατὶ τὸ βασιλιά, ποῦ εἶναι κυκλωμένος ἀπὸ φροντίδες καὶ περιστοιχισμένος ἀπὸ πολλὰ ζητήματα, σὰν νὰ εἶναι μέσα σὲ πέλαγος, ἔτσι ἀπὸ παντοῦ τὸν κτυποῦν τὰ κύματα συνεχῶς καὶ τὸν καταστρέφουν τὰ πολλὰ ἀμαρτήματα. Ὁ φτωχός ὅμως, ἀπαλλαγμένος ἀπ' ὅλα αὐτά, καὶ φροντίζοντας μόνον γιὰ τὴν ἀπαραίτητη τροφή του, καὶ κάμνοντας μιὰ ἀμέριμνη καὶ ἡσύχη ζωὴ, σὰν νὰ κάθεται σὲ λιμάνι καὶ γαλήνη, πλησιάζει μὲ πολλὴ εὐλάβεια τὸ τραπέζι.

4. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα προέρχονται διάφορες στενοχώριες σ' ἐκείνους ποῦ ἀσχολοῦνται μὲ τὶς κοσμικὲς ἐορτές. Γιατὶ ἐκεῖ πάλι ὁ φτωχός εἶναι στενοχωρημένος καὶ ὁ πλούσιος χαρούμενος, ὄχι μόνον γιὰ τὸ τραπέζι καὶ τὴν πολυτέλεια, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ πολυτελῆ ροῦχα καὶ τὴ φανταστικὴ ἐμφάνισή τους. Ἐκεῖνο λοιπὸν ποῦ παθαίνουν στὸ τραπέζι, αὐτὸ παθαίνουν καὶ στὰ ροῦχα. Ὅταν λοιπὸν δεῖ τὸν πλούσιον ὁ φτωχός νὰ φορᾷ πολυτελέστερη στολή, τὸν κυριεύει μεγάλη λύπη, θεωρεῖ τὸν ἑαυτοῦ του δυστυχισμένο, ξεστομίζει πολλὰ κατάρες. Ἐδῶ ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ στενοχώρια ἐξαφανίζεται, γιατί ἕνα εἶναι τὸ ἔνδυμα τῆς σωτηρίας γιὰ ὅλους. Καὶ φωνάζει ὁ Παῦλος λέγοντας: «Ὅσοι βαπτισθήκατε στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ντυθήκατε τὸ Χριστό» (Γαλ. 3, 27).

Ἄς μὴν προσβάλλουμε λοιπὸν αὐτὴν τὴν ἐορτὴν, σὰς παρακαλῶ, ἀλλὰ ἄς ἀποκτήσουμε φρόνημα ἄξιο ἐκείνων ποῦ μᾶς δώρησε ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ. Ἄς μὴν παραδοθῶμε στὴ μέθη καὶ στὴν

δεδωρημένων ἡμῖν παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος ἀναλάβωμεν. Μὴ μέθη καὶ ἀδηφαγία ἑαυτοὺς ἐκδώσωμεν, ἀλλ' ἐννοήσαντες τοῦ ἡμετέρου Δεσπότη τὴν φιλοτιμίαν, καὶ ὅτι καὶ πλούσιους καὶ πένητας ὁμοίως ἐτίμησε καὶ δούλους καὶ ἐλευθέρους, καὶ εἰς πάντας κοινήν τὴν δωρεὰν ἐξέχεεν, ἀμειψώμεθα τὸν εὐεργέτην τῆς περὶ ἡμᾶς εὐνοίας· ἀμοιβὴ δὲ ἀρκούσα πολιτεία ἀρέσκουσα, καὶ ψυχὴ νήφουσα καὶ διεγυγερμένη. Αὕτη ἡ ἑορτὴ καὶ πανήγυρις οὐ χρημάτων δεῖται, οὐ δαπάνης, ἀλλὰ προαιρέσεως μόνης καὶ διανοίας καθαρᾶς. Οὐδὲν σωματικόν ἐστὶν ἐντεῦθεν ὠνήσασθαι, ἀλλὰ πάντα πνευματικά· ἀκρόασιν θείων λογίων, εὐχὰς Πατέρων, εὐλογίας ἱερέων, τῶν θείων καὶ ἀπορρήτων μυστηρίων τὴν κοινωνίαν, εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν, καὶ πνευματικὰ δῶρα καὶ ἄξια τῆς τοῦ δωρουμένου φιλοτιμίας.

Ἐορτάσωμεν τοίνυν τὴν ἑορτὴν ταύτην ἐν ἡ ἀνέστη ὁ Κύριος. Ἀνέστη γὰρ, καὶ τὴν οἰκουμένην ἑαυτῷ συνανέστησε. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀνέστη, τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου διαρρήξας· ἡμᾶς δὲ ἀνέστησε, τὰς σειρὰς τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν διαλύσας. Ἥμαρτεν ὁ Ἀδὰμ, καὶ ἀπέθανεν· οὐχ ἡμαρτεν ὁ Χριστός, καὶ ἀπέθανε. Καινὸν καὶ παράδοξον· ἐκεῖνος ἡμαρτε, καὶ ἀπέθανεν· οὗτος οὐχ ἡμαρτε, καὶ ἀπέθανε. Τίνος ἔνεκεν, καὶ διὰ τί; Ἴνα ὁ ἁμαρτῶν καὶ ἀποθανῶν, διὰ τοῦ μὴ ἁμαρτόντος καὶ ἀποθανόντος δυναθῆ τῶν θανάτου δεσμῶν ἐλευθερωθῆναι. Οὕτω πολλάκις καὶ ἐπὶ τῶν τὰ χρήματα ὀφειλόντων γίνεται ὀφείλει τίς τινα ἀργύριον, καὶ οὐκ ἔχει καταβαλεῖν, καὶ διὰ τοῦτο κατέχεται ἄλλος οὐκ ὀφείλων, δυνάμενος δὲ καταβαλεῖν, καταθεὶς ἀπέλυσε τὸν ὑπεύθυνον. Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀδὰμ γέγονε, καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ. Ὀφείλεν ὁ Ἀδὰμ τὸν θάνατον, καὶ κατεῖχετο ὑπὸ τοῦ διαβόλου· οὐκ ὀφείλεν ὁ Χριστός, οὐδὲ κατεῖχετο· ἦλθε δὲ καὶ κατέβαλε τὸν θάνατον ὑπὲρ τοῦ κατεχομένου, ἵνα ἐκείνον ἀπολύσῃ τῶν τοῦ θανάτου δεσμῶν. Εἶδες τῆς ἀναστάσεως τὰ κατορθώματα; εἶδες τοῦ Δεσπότη τὴν φιλανθρωπίαν; εἶδες μέγεθος κηδεμονίας;

Μὴ τοίνυν ἀγνώμονες γινώμεθα περὶ τὸν οὕτως εὐεργέτην, μηδὲ ἐπειδὴ ἡ νηστεία παρῆλθε, ῥαθυμότεροι καταστῶμεν· ἀλλὰ νῦν

πολυφαγία, ἀλλ' ἀφοῦ κατανοήσουμε τὴν γενναιοδωρία τοῦ Κυρίου μας, καὶ ὅτι τίμησε τὸ ἴδιο καὶ τοὺς πλούσιους καὶ τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς δούλους καὶ τοὺς ἐλευθέρους, καὶ ἔστειλε σ' ὅλους τὴν ἴδια χάρη, ἃς ἀμείψουμε τὸν εὐεργέτη γιὰ τὴν ἀγάπη του ποὺ δείχνει σ' ἐμᾶς. Καὶ ἀμοιβὴ ἱκανοποιητικὴ εἶναι συμπεριφορὰ ποὺ ἀρέσει σ' Αὐτὸν καὶ ψυχὴ νηφάλια καὶ ἀγρυπνη. Αὕτη ἡ ἑορτὴ καὶ πανήγυρις δὲ χρειάζεται χρήματα, οὔτε ἔξοδα, ἀλλὰ διάθεση μόνο καὶ καθαρὴ σκέψη. Τίποτε τὸ ὑλικὸ δὲν μποροῦμε νὰ ὠφεληθοῦμε ἐδῶ, ἀλλ' ὅλα τὰ πνευματικὰ, τὴν ἀκρόαση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τὶς εὐχὲς τῶν πατέρων, τὶς εὐλογίες τῶν ἱερέων, τὴν κοινωνία τῶν θείων καὶ ἀπόρρητων μυστηρίων, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὁμόνοια, καὶ δῶρα πνευματικὰ καὶ ἄξια τῆς γενναιοδωρίας ἐκείνου ποὺ τὰ δωρίζει.

Ἄς ἐορτάσουμε λοιπὸν τὴν ἑορτὴ αὕτη κατὰ τὴν ὁποία ἀναστήθηκε ὁ Κύριος. Γιατί ἀναστήθηκε καὶ ἀνέστησε μαζί του τὴν οἰκουμένην. Καὶ αὐτὸς βέβαια ἀναστήθηκε, ἀφοῦ ἔσπασε τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου, ἐμᾶς ὅμως μᾶς ἀνέστησε ἀφοῦ διέλυσε τοὺς σωροὺς τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ἀμάρτησε ὁ Ἀδὰμ καὶ πέθανε, δὲν ἀμάρτησε ὁ Χριστός καὶ πέθανε. Καινούριο καὶ παράδοξο πρᾶγμα. Ἐκεῖνος ἀμάρτησε καὶ πέθανε, αὐτὸς δὲν ἀμάρτησε καὶ πέθανε. Γιὰ ποιὸ λόγο καὶ γιὰ ποιὸ σκοπὸ; Γιὰ νὰ μπορέσει ἐκεῖνος ποὺ ἀμάρτησε καὶ πέθανε νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου μὲ τὴ βοήθεια ἐκείνου ποὺ δὲν ἀμάρτησε καὶ πέθανε. Ἔτσι γίνεται πολλές φορές καὶ σ' ἐκείνους ποὺ ὀφείλουν χρήματα. Ὀφείλει κάποιος χρήματα σὲ κάποιον καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ γι' αὐτὸ φυλακίζεται. Κάποιος ἄλλος ποὺ δὲν ὀφείλει, ἀλλὰ ποὺ μπορεῖ νὰ τὰ ἐπιστρέψῃ, ἀφοῦ τὰ δώσει ἐλευθερώνει τὸν ὑπεύθυνον. Ἔτσι ἔγινε καὶ στὸν Ἀδὰμ καὶ στὸ Χριστό. Χρεωστοῦσε ὁ Ἀδὰμ τὸ θάνατο, καὶ τὸν κρατοῦσε φυλακισμένο ὁ διάβολος. Δὲ χρεωστοῦσε ὁ Χριστός, οὔτε τὸν κρατοῦσε ὁ διάβολος. Ἦρθε καὶ κατέθεσε τὸ θάνατό του γιὰ χάρη τοῦ φυλακισμένου, μὲ σκοπὸ νὰ τὸν ἐλευθερώσει ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου. Εἶδες τὰ κατορθώματα τῆς ἀνάστασης; εἶδες τὴ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου; εἶδες τὸ μέγεθος τῆς φροντίδας του;

Ἄς μὴ γινώμαστε λοιπὸν ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν τὸν τόσο μεγάλο εὐεργέτη, οὔτε ἐπειδὴ πέρασε ἡ νηστεία νὰ γίνουμε πιὸ ἀδιάφοροι. Ἀλλὰ τώρα ἃς φροντίζουμε τὴν ψυχὴ μας περισσότερο ἀπὸ

μᾶλλον ἢ πρότερον πλείονα τῆς ψυχῆς ποιώμεθα τὴν ἐπιμέλειαν, ἵνα μὴ τῆς σαρκὸς παινομένης, αὕτη ἀσθενεστέρα γένηται, ἵνα μὴ τῆς δούλης φροντίζοντες, τῆς δεσποίνης καταμελῶμεν. Τί γὰρ ὄφελος, εἰπέ μοι, ὑπὲρ τὴν χρεῖαν διαρρήγνυσθαι, καὶ τὴν συμμετρίαν ὑπερβαίνειν; Τοῦτο καὶ τὸ σῶμα λυμαίνεται, καὶ τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν προδίδωσιν. Ἀλλὰ τῆς αὐταρκείας καὶ τῆς χρείας γενώμεθα, ἵνα καὶ ψυχῇ καὶ σώματι τὸ προσῆκον ἀποπληρώσωμεν, ἵνα μὴ τὰ ἀπὸ τῆς νηστείας συλλεγέντα ἀθρόον ἅπαντα ἐκχέωμεν. Μὴ γὰρ κωλύω ἀπολαβεῖν τροφῆς καὶ ἀνίσεσθαι; Οὐ κωλύω τοῦτο, ἀλλὰ παραινῶ τῆς χρείας γίνεσθαι, καὶ τὴν πολλὴν τρυφὴν ἐκκόπτειν, καὶ μὴ τὸ μέτρον ὑπερβαίνοντας, λυμαίνεσθαι τῆς ψυχῆς τὴν ὑγείαν. Οὐδὲ γὰρ ἡδονῆς λοιπὸν ἀπολαύσεται ὁ τοιοῦτος ὑπερβὰς τῆς χρείας τοὺς ὅρους· καὶ τοῦτο μάλιστα ἴσασι ἀκριβῶς οἱ διὰ τῆς πείρας αὐτῆς ἐλθόντες· καὶ μυρία ἐντεῦθεν ἑαυτοῖς τεκόντες νοσημάτων εἶδη, καὶ πολλὴν τὴν ἀηδίαν ὑπομείναντες. Ἄλλ' ὅτι μὲν πεισθήσεσθε ταῖς ἡμετέραις παραινέσεσιν οὐκ ἀμφιβάλλω· οἶδα γὰρ ὑμῶν τὸ πειθήνιον.

ε'. Καὶ διὰ τοῦτο ἐνταῦθα τὴν περὶ τούτου στήσας παραινέσεις, πρὸς τοὺς κατὰ τὴν νύκτα τὴν φωτοφόρον ταύτην καταξιοθέντας τῆς τοῦ θεοῦ βαπτίσματος δωρεᾶς τρέψαι βούλομαι τὸν λόγον, τὰ καλὰ ταῦτα τῆς Ἐκκλησίας φυτὰ, τὰ ἄνθη τὰ πνευματικά, τοὺς νέους τοῦ Χριστοῦ στρατιώτας. Πρὸ τῆς χθὲς ὁ Δεσπότης ἐν σταυρῷ ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἀνέστη νῦν· οὕτω καὶ οὗτοι, πρὸ τῆς χθὲς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας κατείχοντο, ἀλλὰ νῦν συνανέστησαν τῷ Χριστῷ· ἐκεῖνος σώματι ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὗτοι ἁμαρτία ἦσαν τεθνηκότες, καὶ ἀπὸ ἁμαρτίας ἀνέστησαν. Ἡ μὲν οὖν γῆ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον τοῦ ἔαρος ῥόδα καὶ ἰα καὶ ἄλλα ἡμῖν ἐκδίδωσιν ἄνθη· τὰ μέντοι ὕδατα σήμερον τῆς γῆς τερπνότερον ἡμῖν λειμῶνα ἀνέδειξε.

Καὶ μὴ θαυμάσης, ἀγαπητέ, εἰ ἀπὸ τῶν ὑδάτων λειμῶνες ἀνθῶν ἀνεδείχθησαν· οὐδὲ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἡ γῆ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν τὴν βλάστην ἐξέδωκε τῶν βοτανῶν, ἀλλὰ τῷ ἐπιτάγματι εἴκουσα τοῦ Δεσπότη, Καὶ τὰ ὕδατα δὲ τότε ζῶα ἐξέδωκε κινούμενα, ἐπεὶ ἤκουσεν· Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἔρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν· καὶ τὸ ἐπίταγμα ἔργον ἐγένετο· ἡ ἀψυχὸς οὐσία ἐμψυχα ζῶα ἐξέβαλεν. Οὕτω καὶ

προηγουμένως, γὰρ νὰ μὴ γίνεαι πιὸ ἀδύνατη, ἐπεὶ παχαίνει τὸ σῶμα μας, γὰρ νὰ μὴ παραμελοῦμε τὴν οἰκοδέσποινα φροντίζοντας τὴ δούλη. Γιατί ποῖο εἶναι τὸ ὄφελος, πές μοι, νὰ σκάνουμε ἀπὸ τὴν πολυφαγία καὶ νὰ ξεπερνᾶμε τὸ μέτρο; Αὐτὸ καὶ τὸ σῶμα καταστρέφει καὶ τὴν εὐγένεια τῆς ψυχῆς ζημιώνουμε. Ἀλλὰ ἂς μᾶς ἱκανοποιῶν τὰ λίγα καὶ τὰ ἀπαραίτητα, γὰρ νὰ ξεπληρώσουμε ἐκεῖνο ποῦ πρέπει καὶ στὴν ψυχῇ καὶ στὸ σῶμα, γὰρ νὰ μὴ σκορπίσουμε ἀμέσως ἐκεῖνα ποῦ συγκεντρώσαμε ἀπὸ τὴ νηστεία. Μήπως λοιπὸν σᾶς ἐμποδίζω νὰ ἀπολαμβάνετε τὰ φαγητὰ καὶ νὰ διασκεδάσετε; Δὲν ἐμποδίζω αὐτὰ, ἀλλὰ συμβουλεύω νὰ γίνονται τὰ ἀπαραίτητα, καὶ νὰ σταματήσουμε τὴν πολλὴ διασκέδαση καὶ νὰ μὴ καταστρέφουμε τὴν ὑγεία τῆς ψυχῆς μας ξεπερνώντας τὸ μέτρο. Γιατί ἐκεῖνος ποῦ ξεπερνᾶ τὰ ὅρια τῆς ἀνάγκης δὲ θὰ ἀπολαύσει καμιά εὐχαρίστηση, καὶ τὸ γνωρίζουν αὐτὸ πολὺ καλὰ ἐκεῖνοι ποῦ τὸ δοκίμασαν, ἀφοῦ προξενοῦν ἀπὸ αὐτὸ πολλὰς ἀρρώστιες στὸν ἑαυτὸ τους καὶ ὑποφέρουν πολλὰς στενοχώριες. Ἀλλὰ τὸ ὅτι θὰ ὑπακούσετε στὶς παραινέσεις μου, δὲν ἀμφιβάλλω, γὰρ γνωρίζω πόσο ὑπάκουοι εἴστε.

5. Καὶ γι' αὐτὸ ἀφοῦ σταματήσω ἐδῶ τις παραινέσεις γὰρ τὸ ζήτημα αὐτό, θέλω νὰ μεταφέρω τὸ λόγο πρὸς αὐτοὺς ποῦ ἀξιώθηκαν τὴ λαμπρὴ αὐτὴ νύχτα νὰ πάρουν τὴ χάρη τοῦ θεοῦ βαπτίσματος, τὰ καλὰ αὐτὰ φυτὰ τῆς Ἐκκλησίας, τὰ πνευματικά ἄνθη, τοὺς νέους στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ. Προχθὲς ὁ Κύριος βρισκόταν στὸ σταυρό, ἀλλὰ ἀναστήθηκε τώρα. Ἔτσι καὶ αὐτοί, προχθὲς τοὺς κρατοῦσε δούλους ἡ ἁμαρτία, ἀλλὰ τώρα ἀναστήθηκαν μαζί με τὸ Χριστό. Ἐκεῖνος με τὸ σῶμα του πέθανε καὶ ἀναστήθηκε, αὐτοὶ ἦσαν με τὶς ἁμαρτίες τους νεκροί, καὶ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἀναστήθηκαν. Ἡ γῆ λοιπὸν τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τῆς ἀνοιξῆς μᾶς προσφέρει τριαντάφυλλα καὶ μενεξέδες καὶ ἄλλα λουλούδια. Τὰ νερὰ ὅμως μᾶς παρουσίασαν σήμερα λιβάδι πιὸ ὁμορφο ἀπὸ τὸ τῆς γῆς.

Καὶ μὴ ἀπορήσεις, ἀγαπητέ μου, ἂν βγῆκαν ἀπὸ τὰ νερὰ λιβάδια με λουλούδια. Γιατί οὔτε ἡ γῆ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἔβγαλε τὰ εἶδη τῶν φυτῶν γιατί τὸ ἀπαιτοῦσε ἡ φύση της, ἀλλὰ γιατί ὑπάκουσε στὸ πρόσταγμα τοῦ Κυρίου. Καὶ τὰ νερὰ ὅμως τότε ἔβγαλαν ζῶα με ζωὴ, ἐπεὶ ἤκουσαν· «Ἄς βγάλουν τὰ νερὰ ἔρπετὰ ζωντανὰ» (Γεν. 1, 20). Καὶ ἡ προστάγῃ πραγματοποιήθηκε, ἡ ἀψυχὴ οὐσία

νῦν τὸ αὐτὸ ἐπίταγμα πάντα εἰργάσατο. Τότε εἶπεν· Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἔρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν· νῦν δὲ οὐχὶ ἔρπετὰ, ἀλλὰ πνευματικὰ χαρίσματα ἀνέδωκε. Τότε ἰχθύας ἀλόγους ἐξήγαγε τὰ ὕδατα· νῦν δὲ ἰχθύας λογικούς καὶ πνευματικούς ἡμῖν ἀπέτεκεν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἀλιευθέντας. Δεῦτε γὰρ, φησὶν, ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. Καινὸς ὄντως τῆς ἀλειίας ταύτης ὁ τρόπος. Οἱ γὰρ ἀλιεύοντες ἐκ τῶν ὑδάτων ἐκβάλλουσι τοὺς ἰχθύας, καὶ νεκροῦσι τὰ ἀλιεύόμενα· ἡμεῖς δὲ εἰς τὰ ὕδατα ἐμβάλλομεν, καὶ ζωογονοῦνται οἱ ἀλιεύόμενοι.

Ἦν μὲν ποτε καὶ ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων κολυμβήθρα ὕδατος· ἀλλὰ μάθε τί ἴσχυσεν, ἵνα γνῶς ἀκριβῶς τὴν πτωχείαν τὴν Ἰουδαϊκὴν, καὶ εἰδέναι ἕξης τὸν πλοῦτον τὸν ἡμέτερον. Κατήρχετο ἐκεῖ, φησὶν, ἄγγελος, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ, καὶ ὁ πρῶτος καταβαίνων μετὰ τὴν ταραχὴν ἀπήλαυε τῆς θεραπείας. Κατήλθεν ὁ τῶν ἀγγέλων Δεσπότης εἰς τὰ Ἰορδάνεια ῥεῖθρα, καὶ ἀγίαςας τῶν ὑδάτων τὴν φύσιν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐθεράπευσε. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ μὲν μετὰ τὸν πρῶτον ὁ καταβάς οὐκ ἔτι ἐθεραπεύετο· Ἰουδαίους γὰρ ἐδίδοτο ἡ χάρις τοῖς ἀσθενοῦσι, τοῖς χαμαὶ συρομένοις· ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὸν πρῶτον ὁ δεῦτερος κάτεισι, μετὰ τὸν δεῦτερον ὁ τρίτος καὶ τέταρτος· κἂν μυρίους εἶπης, κἂν τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐμβάλῃς εἰς τὰ νάματα ταῦτα τὰ πνευματικά, οὐκ ἀναλίσκεται ἡ χάρις, οὐ δαπανᾶται ἡ δωρεά, οὐ ὑποῦται τὰ νάματα, οὐκ ἐλαττοῦται ἡ φιλοτιμία.

Εἶδες μέγεθος δωρεᾶς; Ακούετε οἱ σήμερον καὶ κατὰ τὴν νύκτα ταύτην εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ πολιτογραφηθέντες, καὶ ἀξίαν τοῦ μεγέθους τῶν δωρεῶν τὴν φυλακὴν ἐπιδείξασθε, ἵνα καὶ δαψιλεστέραν τὴν χάριν ἐπισπάσησθε· ἡ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἤδη ὑπηργμένοις εὐγνωμοσύνη τὴν φιλοτιμίαν ἐκκαλεῖται τοῦ Δεσπότη. Οὐκ ἔξεστί σοι, ἀγαπητέ, λοιπὸν ἀδιάφορος ζῆν· ἀλλὰ θεὸς σαυτῷ νόμους καὶ κανόνας, ὥστε μετὰ ἀκριβείας ἅπαντα διαπράττεσθαι, καὶ πολλὴν τὴν φυλακὴν καὶ περὶ τὰ ἀδιάφορα νομιζόμενα εἶναι ἐπιδείκνυσθαι. Ἀγὼν γὰρ ἐστὶ καὶ πάλη πᾶς ὁ παρῶν βίος, καὶ τοὺς ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ τῆς ἀρετῆς ἅπαξ εἰσελθόντας προσήκει πάντα ἐγκρατεύεσθαι. Πᾶς γὰρ ὁ ἀγωνιζόμενος

ἔβγαλε ζωντανὰ ζῶα. Ἔτσι καὶ τώρα ἡ ἴδια προσταγὴ ἔκαμε τὰ πάντα. Τότε εἶπε· «Ὡς βγάλουν τὰ νερὰ ἔρπετὰ ζωντανά», τώρα ὁμως δὲ ἔβγαλαν ἔρπετὰ, ἀλλὰ πνευματικὰ χαρίσματα. Τότε τὰ νερὰ ἔβγαλαν ψάρια χωρὶς λογικό, τώρα ὁμως μᾶς γέννησαν ψάρια λογικά καὶ πνευματικά πού τὰ ψάρεψαν οἱ ἀπόστολοι. Γιατὶ λέγει «Ἀκολουθήστε με καὶ θὰ σᾶς κάνω ἱκανοὺς νὰ ψαρεύετε ἀνθρώπους» (Ματθ. 4, 19). Εἶναι ἀλήθεια καινούριος αὐτὸς ὁ τρόπος ψαρέματος. Γιατὶ αὐτοὶ πού ψαρεύουν βγάζουν ἀπὸ τὰ νερὰ τὰ ψάρια, καὶ ὅσα ψαρέψουν τὰ νεκρώνουν. Ἐμεῖς ἀντίθετα τοὺς ρίχνουμε μέσα στὰ νερὰ καὶ παίρνουν ζωὴ ἐκεῖνοι πού ψαρεύονται.

Ἐπῆρχε κάποτε καὶ στοὺς Ἰουδαίους κολυμβήθρα μὲ νερό. Ἀλλὰ μάθε ποιά δύναμη εἶχε, γὰ νὰ γνωρίσεις καλὰ τὴ φτώχεια τῶν Ἰουδαίων καὶ νὰ μπορέσεις νὰ ἀντιληφθῆς τὸ δικὸ μας πλοῦτο. «Κατέβαινε ἐκεῖ», λέγει, «ἓνας ἄγγελος καὶ τάραξε τὸ νερό, καὶ ἐκεῖνος πού θὰ ἔμπαινε πρῶτος ὕστερα ἀπὸ τὸ κούνημα τοῦ νεροῦ, θεραπεύεταν» (Ἰω. 5, 4). Κατέβηκε ὁ Κύριος τῶν ἀγγέλων στὰ νερὰ τοῦ Ἰορδάνη, καὶ ἀφοῦ ἀγίασε τὰ νερὰ θεράπευσε ὅλη τὴν οἰκουμένη. Γι' αὐτὸ ἐκεῖ ἐκεῖνος πού κατέβαινε ὕστερα ἀπὸ τὸν πρῶτο δὲ θεραπεύεταν πιά, γιατί στοὺς Ἰουδαίους ἡ χάρις δινόταν στοὺς ἄρρωστους, σ' ἐκεῖνους πού σύρονταν στὸ ἔδαφος. Ἐδῶ ὁμως ὕστερα ἀπὸ τὸν πρῶτο μπαίνει ὁ δεῦτερος, ὕστερα ἀπὸ τὸ δεύτερο ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος. Καὶ ἂν ἀκόμη πεῖς πάρα πολλούς, καὶ ἂν ἀκόμη ὅλη τὴν οἰκουμένη βάλῃς μέσα σ' αὐτὰ τὰ πνευματικά νερὰ, δὲν ξοδεύεται ἡ χάρις, δὲν τελειώνει ἡ δωρεά, δὲ μολύνονται τὰ νερὰ, δὲν ἐλαττώνεται ἡ γενναιοδωρία του.

Εἶδες πόσο μεγάλη εἶναι ἡ δωρεά; Ακούτε αὐτὰ ἐσεῖς πού σήμερον καὶ αὐτὴ τὴ νύχτα γίνετε πολῖτες στὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ, καὶ φυλάξτε τα ὅπως ἀξίζει στὶς πολλές δωρεές, γὰ ν' ἀποσπάσετε πιὸ ἀφθονὴ τὴ χάρις. Γιατὶ ἡ εὐγνωμοσύνη γι' αὐτὰ πού μᾶς ἔδωσε ἡδη προσκαλεῖ τὴ γενναιοδωρία τοῦ Κυρίου. Δὲν ἐπιτρέπεται, ἀγαπητέ, νὰ ζεῖς ἀδιάφορα στὸ ἐξῆς, ἀλλὰ ὅρισε στὸν ἑαυτὸ σου νόμους καὶ κανόνες, ὥστε νὰ κάνεις τὰ πάντα στὴν ἐντέλεια καὶ νὰ φυλάγεις πολὺ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα πού θεωροῦνται ὅτι εἶναι κακά. Γιατὶ ὅλη ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι ἀγῶνας καὶ πάλη, καὶ πρέπει ἐκεῖνοι πού μπαίνουν μιά γιὰ πάντα στὸ στάδιο αὐτὸ τῆς ἀρετῆς νὰ εἶναι ἐγκρατεῖς σ' ὅλα. «Γιατὶ καθένας πού ἀγωνίζεται,

πάντα ἐγκρατεύεται. Οὐχ ὄρας ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ὅπως πολλὴν ποιοῦνται τὴν ἑαυτῶν ἐπιμέλειαν οἱ πρὸς ἀνθρώπους τὴν πάλην ἀναδεχόμενοι, καὶ μετὰ πόσης ἐγκρατείας τὴν τοῦ σώματος ἄσκησιν ἐπιδείκνυνται; Οὕτω δὴ ἐνταῦθα. Ἐπειδὴ οὐ πρὸς ἀνθρώπους ἡμῖν ἐστὶν ἡ πάλη, ἀλλὰ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, καὶ ἡ ἄσκησις ἡμῶν καὶ ἡ ἐγκράτεια πνευματικὴ ἔστω· ἐπειδὴ καὶ τὰ ὄπλα ἡμῶν, ἅπερ ἡμᾶς ἐνέδυσεν ὁ Δεσπότης, πνευματικὰ τυγχάνει.

Ἐχέτω τοίνυν καὶ ὀφθαλμὸς ὄρους καὶ κανόνας, ὥστε μὴ ἀπλῶς ἐπιπηδᾶν πᾶσι τοῖς προσπίπτουσι· καὶ ἡ γλῶσσα τειχίον ἐχέτω, ὥστε μὴ προτρέχειν τῆς διανοίας. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ οἱ ὀδόντες καὶ τὰ χεῖλη πρὸς τὴν τῆς γλώττης ἀσφάλειαν δεδημιούργηται, ἵνα μηδέποτε ἀπλῶς ἀναπετάσασα τὰς θύρας ἡ γλῶσσα ἐξίη, ἀλλ' ἐπειδὴν καλῶς τὰ καθ' ἑαυτὴν διαθῆ, τότε μετὰ πάσης εὐκοσμίας προῖη, καὶ τοιαῦτα προφέρῃ ῥήματα, ἵνα δῶ χάριν τοῖς ἀκούουσι, κακεῖνα φθέγγηται, ἃ πρὸς οἰκοδομὴν συντείνει τῶν ἀκουόντων. Καὶ τὸν ἄτακτον δὲ γέλωτα πάντῃ ἐκκλίνειν δεῖ, καὶ τὸ βᾶδισμα ἤρεμον ἔχειν καὶ ἡσύχιον, καὶ τὴν στολὴν κατεσταλμένην, καὶ διὰ πάντων ἀπαξάπλως ῥυθμίζεσθαι προσήκει τὸν ἀπογραφάμενον εἰς τὸ τῆς ἀρετῆς στάδιον· ἡ γὰρ τῶν μελῶν τῶν ἔξωθεν εὐταξία εἰκὼν τίς ἐστὶ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ καταστάσεως.

Ζ'. Ἐὰν εἰς τοιαύτην συνήθειαν ἐκ προοιμίῶν ἑαυτοὺς καταστήσωμεν, ὁδῶ βαδίζοντες λοιπὸν μετ' εὐκολίας, τὴν ἀρετὴν ἅπασαν διανύσομεν, καὶ οὐδὲ πολλοῦ πόνου δεησόμεθα, καὶ πολλὴν ἐπισπασόμεθα τὴν ἄνωθεν ῥοπήν. Οὕτω γὰρ δυνασόμεθα καὶ τὰ κύματα τοῦ παρόντος βίου μετὰ ἀσφαλείας διαδραμεῖν, καὶ τῶν τοῦ διαβόλου παγίδων ἀνώτεροι καταστάντες, τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

εἶναι ἐγκρατῆς σ' ὅλα» (Α' Κορ. 9, 25). Δὲ βλέπεις στοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνες πῶς φροντίζουν πολὺ γιὰ τὸν ἑαυτό τους ἐκεῖνοι ποὺ δέχονται νὰ παλέψουν μὲ ἀνθρώπους, καὶ μὲ πόση ἐγκράτεια κάνουν τὴν ἄσκησιν τοῦ σώματός τους; Ἔτσι βέβαια καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ γίνεται. Ἐπειδὴ ἡ πάλη μας δὲν εἶναι μὲ ἀνθρώπους, ἀλλὰ μὲ τὰ πονηρὰ πνεύματα, καὶ ἡ ἄσκησις καὶ ἡ ἐγκράτεια μας ἄς εἶναι πνευματικὴ, ἀφοῦ καὶ τὰ ὄπλα μας, ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ Κύριος, εἶναι πνευματικὰ.

Ἄς ἔχουν λοιπὸν καὶ τὰ μάτια περιορισμοὺς καὶ κανόνες, ὥστε νὰ μὴν πέφτουν χωρὶς σκέψη σ' ὅλα ποὺ συναντοῦν. Καὶ ἡ γλῶσσα ἄς ἔχει φράχτη, ὥστε νὰ μὴ τρέχει πρὶν ἀπὸ τὸ νοῦ. Γι' αὐτὸ λοιπὸν καὶ τὰ δόντια καὶ τὰ χεῖλη δημιουργήθηκαν γιὰ τὴν προφύλαξιν τῆς γλῶσσας, γιὰ νὰ μὴ βγῆ ποτὲ χωρὶς σκέψη ἀφοῦ ἀνοίξει τὶς πόρτες, ἀλλ' ὅταν τακτοποιήσῃ καλὰ τὰ δικά της, τότε μὲ κάθε σεμνότητα νὰ προχωρήσῃ καὶ νὰ προσφέρει τέτοια λόγια, γιὰ νὰ ὠφελεῖ ἐκείνους ποὺ ἀκούουν καὶ νὰ λέγει ἐκεῖνα ποὺ συντελοῦν στὴν οἰκοδομὴ τῶν ἀκροατῶν. Καὶ πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ ἐντελῶς τὰ ἄπρεπα γέλια, νὰ ἔχει ἤρεμο καὶ ἡσύχο βᾶδισμα νὰ ἔχει σεμνὸ ντύσιμο, καὶ γενικὰ πρέπει νὰ ρυθμίζει τὰ πάντα ἐκεῖνος ποὺ διάλεξε τὸ στάδιο τῆς ἀρετῆς. Γιατὶ ἡ καλὴ διαγωγή τῶν ἐξωτερικῶν μας μελῶν εἶναι εἰκόνα τῆς κατάστασης ποὺ ἐπικρατεῖ στὴν ψυχὴ μας.

6. Ἐὰν φέρουμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοὺς ἑαυτοὺς μας σὲ τέτοια συνήθεια, βαδίζοντας στὸ ἐξῆς μὲ εὐκολία τὸ δρόμο μας, θὰ κατορθώσουμε ὅλη τὴν ἀρετὴ, καὶ δὲ θὰ χρειασθοῦμε πολὺ κόπο καὶ θὰ προσελκύσουμε μεγάλη βοήθεια ἀπὸ τὸ Θεό. Ἔτσι λοιπὸν θὰ μπορέσουμε καὶ τὰ κύματα τῆς παρούσας ζωῆς νὰ περάσουμε μὲ ἀσφάλεια καί, ἀφοῦ ἐξουδετερώσουμε τὶς παγίδες τοῦ διαβόλου, νὰ ἐπιτύχουμε τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, μὲ τὴ χάρι καὶ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ, μαζὶ μὲ τὸν ὁποῖο στὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως στὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα, ἡ δύναμη, ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐναλλακτικὴ ἀπόδοσις μέσου τμήματος

(...) Σήμερον ἐορτάζομε τὴν λαμπρὰν νίκην μας. Σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν ἔστησε τὸ τρόπαιον κατὰ τοῦ θανάτου, κατέλυσε τὴν τυραννίαν τοῦ διαβόλου καὶ μᾶς ἐχάρισε τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας διὰ τῆς

ἀναστάσεως. Ὅλοι χαίρομεν, σκιριζῶμεν, ἀγαλλόμεθα. Ἄν καὶ ὁ Κύριός μας Χριστὸς ἐνίκησε καὶ ἔστησε τὸ τρίπαιον, ἐν τούτοις κοινὴ εἶναι ἡ εὐφροσύνη καὶ ἡ χαρὰ μας.

Ὅλα τούτα τὰ ἔκαμε διὰ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν καὶ μὲ τὰ ἴδια μέσα πού μᾶς κατεπάλαισεν ὁ διάβολος, ἀκριβῶς μὲ τὰ ἴδια τὸν ἐνίκησεν ὁ Χριστός. Ἔλαβε τὰ ἴδια ὄπλα καὶ τὸν κατεπολέμησε μὲ αὐτά. Πῶς, ἀκουσέ το. Ἡ Παρθένος, τὸ Ξύλον καὶ ὁ Θάνατος ἦσαν τὰ σύμβολα τῆς ἰδικῆς μας ἥττας. Παρθένος εἶναι ἡ Εὐα. Οὐδέποτε εἶχε γνωρίσει ἄνδρα, ὅταν ὑπέστη τὴν ἀπάτη. Ξύλον εἶναι τὸ δένδρον καὶ Θάνατος τὸ ἐπιτίμιον ἐναντίον τοῦ Ἀδάμ. Εἶδες πῶς ἡ παρθένος, τὸ ξύλον καὶ ὁ θάνατος ἔγιναν τὰ σύμβολα τῆς ἥττας μας;

Κοίταξε τώρα πῶς ἔγιναν αἷτια τῆς νίκης. Ἀντὶ τῆς Εὐας ἡ Μαρία, ἀντὶ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ πονηροῦ, τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ, ἀντὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀδάμ, ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου. Εἶδες μὲ ποιά μέσα ἐνίκησεν, ἐνῶ μὲ τὰ ἴδια ἠττάται;

Γύρω ἀπὸ τὸ δένδρον ἐπάλαισε καὶ ἐνίκησε τὸν Ἀδὰμ ὁ διάβολος; Γύρω ἀπὸ τὸν σταυρὸν ἐνίκησε τὸν διάβολο ὁ Χριστός. Καὶ τὸ μὲν ξύλον ἐκεῖνο, τὸ δένδρον ἔστειλε εἰς τὸν Ἄϊδην, ἐνῶ τοῦτο, τὸ τοῦ σταυροῦ, ἀνεκάλει καὶ ὅσους εἶχον ὑπάγει εἰς τὸν Ἄϊδην. Τὸ πρῶτον ἔκρυπτε τὸν ἠττημένον, ὅπως τὸν αἰχμάλωτον καὶ τὸν γυμνόν, ἐνῶ τὸ δεύτερον, ἐδείκνυεν εἰς ὅλους τὸν νικητὴν, προσηλωμένον γυμνόν ἐφ' ὑψηλοῦ σημείου. Καὶ ὁ μὲν θάνατος εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν συμπαρέσυρε καὶ τοὺς μετὰ τὸν Ἀδὰμ, ἐνῶ ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀνέστησεν ἀληθῶς καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ θανόντας. «Ποίος θὰ περιγράψει τὰς δυνάμεις τοῦ Κυρίου καὶ θὰ κάνει νὰ εἰσακουσθοῦν ὄλαι αἱ αἰνέσεις του;». Διὰ τοῦ θανάτου ἐγίναμεν ἀθάνατοι, ἀνέστημεν ἀπὸ τὴν πτώσιν καὶ ἀπὸ νικημένοι κατέστημεν νικηταί.

Αὐτὰ εἶναι τὰ κατορθώματα τοῦ σταυροῦ, αὐτὴ εἶναι ἡ μεγίστη ἀπόδειξις τῆς ἀναστάσεως. Σήμερον σκιριζοῦν οἱ ἄγγελοι καὶ ὄλαι αἱ δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ ἀγάλλονται εὐχαριστοῦμενοι διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Ἄν διὰ τὴν μετάνοιαν καὶ ἐνός ἀμαρτωλοῦ γίνεται χαρὰ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, πολὺ περισσότερον συμβαίνει τοῦτο διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς οἰκουμένης.

Σήμερον ὁ Χριστὸς ἠλευθέρωσε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ διαβόλου καὶ τὴν ἐπανεφέρεν εἰς τὴν προηγουμένην τῆς εὐγένειαν. Ὅταν λοιπὸν ἴδω τὴν ἀρχικὴν μου καταβολὴν οὕτω νὰ νικᾷ τὸν θάνατον, δὲν φοβοῦμαι πλέον, δὲν ἀπεχθάνομαι τὸν πόλεμον, οὔτε κάμπτομαι διὰ τὴν ἀδυναμίαν μου, ἀλλὰ αισθάνομαι τὴν θεῖαν δύναμιν σύμμαχόν μου εἰς τὸ μέλλον. Ἐκεῖνος πού θὰ κατανικήσει τὴν τυραννίαν τοῦ θανάτου καὶ θὰ μπορέσει νὰ ἀχρηστεύσει τὴν δύναμίν του, τί νομίζετε, δὲν θὰ κάνει τὸ πᾶν διὰ τοὺς συνανθρώπους του, τῶν ὁποίων τὴν μορφήν ἐδέχθη ὁ Χριστὸς νὰ λάβει λόγῳ τῆς μεγάλης του φιλανθρωπίας καὶ νὰ πολεμήσει ὑπὸ τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν τὸν διάβολον;

Σήμερον ἡ σύναξις τῶν ἀγγέλων καὶ ὁ χορὸς ὄλων τῶν οὐρανίων δυνάμεων ἀγάλλονται διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Σκέψου, λοιπὸν, ἀγαπητέ, τὸ μέγεθος τῆς χαρᾶς, ἀφοῦ καὶ αἱ οὐράνιαι δυνάμεις συνορτάζουν μὲ ἡμᾶς καὶ χαίρουν ἐπίσης διὰ τὰ ἰδικὰ μας ἀγαθὰ. Ἄν καὶ εἶναι ἰδικὴ μας ἡ χάρις πού μᾶς παρεχώρησεν ὁ Χριστός, ἐν τούτοις εἶναι καὶ ἰδικὴ τῶν ἡ εὐχαρίστησις. Διὰ τοῦτο δὲν ἐντρέπονται νὰ συνορτάζουν μαζί μας.

Ἀλλὰ τί λέγω, ὅτι μόνον οἱ σύνδουλοί μας δὲν ἐντρέπονται νὰ συνορτάζουν; Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν, δὲν ἐντρέπεται νὰ συνορτάξει μαζί μας. Ἀλλὰ διατί; εἶπον δὲν ἐντρέπεται; Ὅχι μόνον δὲν ἐντρέπεται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιθυμεῖ. Ἀπὸ πού τεκμαίρεται αὐτό; Ἄκουσέ τον τί λέγει: «Ἐπεθύμησα σφοδρῶς νὰ φάγω μαζί σας τοῦτο τὸ Πάσχα». Δηλαδή ἀφοῦ ἐπεθύμησε νὰ φάγει, αὐτὸ σημαίνει καὶ νὰ συνορτάσει.

Όταν δεις όχι μόνον τοὺς ἀγγέλους καὶ τὴν σύναξιν ὅλων τῶν οὐρανίων δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Κύριον τῶν ἀγγέλων νὰ συνορτάζει μαζί μας, τί σοῦ ἀπομένει διὰ νὰ εὐφρανθεῖς; Λοιπόν, ἄς μὴ εἶναι κανεὶς κατηφῆς σήμερον λόγῳ πενίας. Ἡ ἑορτὴ εἶναι πνευματικὴ....

Ἄς ἐορτάσωμεν, λοιπόν, τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἀνέστη καὶ μαζί του συνανέστησε τὴν οἰκουμένην. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀνέστη θραύσας τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου, ἡμᾶς δὲ ἀνέστησε συντρίψας τὰς ἀλυσίδας τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ὁ Ἀδὰμ ἠμάρτησε καὶ ἀπέθανεν. Ὁ Χριστὸς δὲν ἠμάρτησε καὶ ἀπέθανεν. Καινοφανὲς καὶ παράδοξον. Ὁ πρῶτος ἠμάρτησε καὶ ἀπέθανεν. Ὁ δεύτερος δὲν ἠμάρτησε, ἀλλὰ ἀπέθανεν. Διὰ ποῖον λόγον καὶ διατί; Διὰ νὰ μπορέσει ὁ ἁμαρτήσας καὶ ἀποθανῶν νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου μέσῳ τοῦ μὴ ἁμαρτήσαντος καὶ ἀποθανόντος.

Ἔτσι πολλάκις γίνεται καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ὅσων ὀφείλουν χρήματα. Ὀφείλει κάποιος εἰς κάποιον ἀργύρια, δὲν ἔχει νὰ τὰ καταβάλει καὶ ἔνεκα τούτου φυλακίζεται. Ἐνας ἄλλος πού δὲν ὀφείλει καὶ πού ἠμπορεῖ νὰ τὰ καταβάλει, τὰ καταθέτει καὶ ἀπολύεται ὁ ὑπόλογος.

Τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Ὀφείλεν ὁ Ἀδὰμ τὸν θάνατον καὶ ἐκρατεῖτο ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Ὁ Χριστὸς οὔτε ὤφειλεν, οὔτε ἐκρατεῖτο. Ἦλθεν ὅμως καὶ κατέβαλε τὸν θάνατον ὑπὲρ τοῦ κρατουμένου, προκειμένου νὰ τὸν ἀπολύσει ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου.

Εἶδες τὸ κατόρθωμα τῆς Ἀναστάσεως; Εἶδες τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου; Εἶδες μέγεθος φροντίδος; Λοιπόν, ἄς μὴ γινώμεθα ἀγνώμονες δι' αὐτὸν τὸν οὕτως εὐεργετήσαντα ἡμᾶς, μήτε, ἐπειδὴ ἐπέρασεν ἡ νηστεία, νὰ καταστῶμεν ἀμελέστεροι. Ἀντιθέτως, τώρα παρὰ ποτέ, ἄς ἐπιμελούμεθα περισσότερον τὴν ψυχὴν μας, διὰ νὰ μὴ γίνεται ἀσθενεστέρα, ὅταν εὐχαριστῶμεν τὴν σάρκα μας, πράγμα πού ὁμοιάζει μὲ τὸ νὰ περιποιούμεθα τὴν δούλην καὶ νὰ παραμελῶμεν τὴν δέσποιαν.
